

**Пояснювальна записка ПАЕУ
до проєкту Закону України
«Про державний природоохоронний контроль»**

1. Резюме

Наявна система державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища є недосконалою, обумовлена багатьма негативними чинниками, починаючи від екологічного нігілізму суспільства та закінчуючи низькою інституційною спроможністю державних інститутів, на яких покладено функції нагляду та контролю за негативним впливом на довкілля та здоров'я населення, та потребує реформування.

З метою реалізації Концепції реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 31.05.2017 № 616, Плану заходів щодо реалізації Концепції реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, схвалений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.05.2018 № 352, запропоновано проєкт Закону України «Про державний природоохоронний контроль».

Проєкт дозволить реформувати систему державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища та виконати зобов'язання України, передбачені Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, та Планом законодавчого забезпечення реформ в Україні, схваленим постановою Верховної Ради України від 4 червня 2015 р. № 509-VIII.

2. Проблема, яка потребує розв'язання

Основним законом України, який виражаючи суверенну волю народу, дбаючи про забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя, піклуючись про зміцнення громадянської злагоди на землі України, усвідомлюючи відповідальність перед Богом, власною совістю, попередніми, нинішнім та майбутніми поколіннями, є Конституція України.

За статтею 16 Конституції України обов'язком держави є забезпечення екологічної, а згідно статті 66 Конституції України обов'язок кожного не заподіювати шкоду природі та на відшкодування завданих збитків.

Відповідно до статті 50 Конституції України кожному гарантується право на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

Водночас, система державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища є неефективною та не забезпечує конституційні права та інтереси громадян.

Згідно Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 16, ст.70) серед першопричин екологічних проблем

України є незадовільний контроль за дотриманням природоохоронного законодавства та незабезпечення невідворотності відповідальності за його порушення.

Концепцією реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 31.05.2017 № 616, зазначаються наступні проблеми, що потребують розв'язання:

екологічний правовий нігілізм, дискредитація та руйнування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища;

високий рівень корупції, непрозора система прийняття рішень щодо порушників природоохоронного законодавства;

низька ефективність, недієздатність Держекоінспекції, обумовлена низькими штрафними санкціями суб'єктів господарювання за порушення вимог природоохоронного законодавства, відсутністю єдиних електронних реєстрів природних ресурсів та неналежним рівнем інформаційного обміну.

Водночас, шляхами подолання зазначених проблемних питань є створення ефективної державної системи запобігання правопорушенням у сфері дотримання вимог природоохоронного законодавства, залучення громадськості до здійснення нагляду (контролю), утворення єдиного інтегрованого державного органу природоохоронного контролю.

Проектом пропонується врегулювати правові та організаційні засади державного природоохоронного контролю, завдання та повноваження органів державного природоохоронного контролю, їх посадових осіб.

Вказані зміни дадуть змогу:

- сформувати дієвий та ефективний орган державного природоохоронного контролю;

- врегулювати питання відповідальності фізичних осіб та органів державної влади та місцевого самоврядування за порушення вимог природоохоронного законодавства в частині делегованих повноважень;

- встановити ефективну систему штрафних санкцій за порушення законодавства у сфері державного природоохоронного контролю та вимог природоохоронного законодавства;

- забезпечити перехід до системи запобігання правопорушенням з урахуванням найкращих практик організації функціонування аналогічних інституцій у країнах - членах Європейського Союзу.

3. Суть проекту

Проектом регламентуються правові та організаційні засади державного природоохоронного контролю, завдання та повноваження органів державного природоохоронного контролю, їх посадових осіб.

Визначаються основні засади здійснення державного природоохоронного контролю та його особливості відносно фізичних осіб та

органів державної влади та місцевого самоврядування в частині делегованих повноважень.

Проектом передбачаються вимоги до інформування про діяльність центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного природоохоронного контролю, та його територіальних органів, а також взаємодія центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного природоохоронного контролю з іншими органами державної влади, місцевого самоврядування, громадськими організаціями.

Проект визначає:

- загальну систему органу виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного природоохоронного контролю, його повноваження;
- громадський контроль за діяльністю центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного природоохоронного контролю, та його територіальних органів, який реалізується через громадську раду;
- систему відповідальності за порушення законодавства у сфері державного природоохоронного контролю та вимог природоохоронного законодавства.

4. Правові аспекти

Проект Закону розроблено на виконання:

Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»,

Концепції реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 31.05.2017 № 616,

Плану заходів щодо реалізації Концепції реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, схвалений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.05.2018 № 352, запропоновано проєкт Закону України «Про державний природоохоронний контроль».

Проект спрямований на виконання зобов'язання України, передбачені Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, та Планом законодавчого забезпечення реформ в Україні, схваленим постановою Верховної Ради України від 4 червня 2015 р. № 509-VIII.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Прийняття законопроекту не потребує збільшення видатків Державного бюджету України, оскільки фінансування та забезпечення органів державного

екологічного контролю матеріально-технічною базою здійснюватиметься в межах коштів, що передбачені на фінансування Державної екологічної інспекції, а також за рахунок підрозділів Державного агентства рибного господарства України, Державного агентства лісових ресурсів України та Державної служби геології та надр України, функції яких в частині здійснення державного контролю було передано до органів державного екологічного контролю.

6. Прогноз соціально-економічних, правових та інших наслідків прийняття проекту Закону

За умови прийняття проекту буде:

створений дієвий та ефективний орган державного природоохоронного контролю;

вирішено питання відповідальності фізичних осіб та органів державної влади та місцевого самоврядування за порушення вимог природоохоронного законодавства в частині делегованих повноважень;

встановлено ефективну систему штрафних санкцій за порушення законодавства у сфері державного природоохоронного контролю та вимог природоохоронного законодавства;

забезпечено перехід до системи запобігання правопорушенням з урахуванням найкращих практик організації функціонування аналогічних інституцій у країнах - членах Європейського Союзу.